

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Ickekommersiell-Inga bearbetningar 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.5/se/> eller skicka ett brev till Creative Commons, 171 Second Street, Suite 300, San Francisco, California, 94105, USA.

Östtimorkommitténs medlemsmöte

Östtimorkommittén höll medlemsmöte den 12 november, då Anette Dahlström berättade om sitt veckolånga besök i maj-juni och Ann Linnarsson om sitt arbete för UNICEF från 2005 till 2007.

Anette Dahlströms presentation

För Anette är ett slående intryck av Östtimor att det är ett litet land. Hon liknade landet med "en by i Bangladesh". Ett annat påtagligt intryck är vita landcruisers körda av de många utlänningarna som arbetar som rådgivare (472 vid besöket), poliser och militärer. På vägen från flygplatsen in till Dili finns det flyktingläger men däremot såg Anette färre östtimoreser på denna sträcka. På hotellet där hon bodde fanns det sönderskjutna fönster och mitt emot låg det flyktingläger.

Uppdraget i Östtimor var att se över det svenska stödet till rättsväsendet som betalas ut via United Nations Development Programme. Rättsväsendet har stora problem. Ingen inhemsk jurist klarade för en tid sedan det prov de hade. Domarna kommer därför från Brasilien och Portugal. Östtimoreserna är dock ödmjuka inför den utländska närvaron som man betraktar som ett partnerskap. Nyligen har 27 jurister utexaminerats och 12 nya skrivits in. För att rättsväsendet ska fungera behövs 75-80 jurister, ett antal som förväntas uppnås under de närmaste åren. Både portugisiska och tetum används vid rättegångar. Anette hade besökt en rättegång i ett våldtäktsfall; våldtäkt kan ge åtta års fängelse. Rättegången hölls bakom lyckta dörrar.

Besöket omfattade även ett skolbesök via UNICEF i Baucau. Skolbarnen var fem-tio år gamla och sjöng

Från höger Ann Linnarsson, Anette Dahlström, Thomas Johansson (Östtimorkommitténs styrelse), Gabriel Jonsson (Östtimorkommitténs ordförande), Bertil Widén, Hendrik Amahorseja (Östtimorkommitténs styrelse). Foto: Tommy Pollák

sånger om mänskliga rättigheter och fredlig konfliktlösning. Vidare besökte Anette ett fängelse i Dili, där åtta pojkar i åldern 16-18 sitter fängslade för grova brott. Under besöket pågick valkampanjen inför parlamentsvalet. I samband med ett valmöte hade Anette fått intrycket att Fretilin skulle gå tillbaka, vilket ju visade sig bli sant. Hon menar att befolkningen är politiskt medveten och att det är möjligt att sympatisera med olika partier inom en familj.

Pengar strömmar in i landet tack vare oljeintäkterna som utgör 97% av BNP. Trots detta ger landet ett fattigt intryck. Endast 40% av budgeten implementeras på grund av dålig administrativ kapacitet och centralisering av besluten till finansdepartementet. Man erhåller stöd från Norge för att bygga upp en oljefond. I Dili dominerar ekonomin av de rika utlänningarna men möjligheterna närvaron skapar gynnar ej Östtimor: restaurangerna är utlandsägda och bra butiker saknas. Det råder brist på investeringskapital. Oklara ägandeförhållanden vad gäller mark och fastigheter utgör hinder för utvecklingen.

Frågor

När det gäller ägandeförhållandena finns det en juridisk lösning men flyktingfrågan försvårar en lösning. Säkerhetsläget gör det svårt för många att flytta tillbaka. Vidare finns det tekniska aspekter som försvårar en återflyttning. Husbränder förekommer till följd av manipulationer och hämndbegär. I Dili ser man många australiska soldater - den utländska militära närvaron är påtaglig.

Ann Linnarssons presentation

Ann är i likhet med Anette jurist och har arbetat med mänskliga rättigheter. Under sina två år i Östtimor insåg hon svårigheterna med att skapa fred och demokrati. Enligt en uppgift tar det 25 år att skapa fred efter att en konflikt tagit slut. Ann berättade om den politiska krisen 2006 och dess effekter på samhället idag.

Ann arbetar med ungdomsbrottslighet, en fråga som det var svårt att få allmänt gehör för innan konflikten bröt ut 2006 men som har fått alltmer uppmärksamhet i och med det utbredda deltagandet av ungdomar i politiskt våld. I Östtimor finns kampsportsgrupper som nästan alla unga män är medlemmar i. Grupperna har blivit

alltmer involverade i politiskt våld och mycket tyder på att de blivit manipulerade av politiker och andra frontfigurer såsom Alfredo Reinado.

Läget i Östtimor blev väldigt spänt under mars-maj 2006 efter att en tredjedel av landets militär deserterat. Situationen blev värre än befarat - Ann talade bland annat om händelsen då militär sköt ihjäl poliser. FN blev överraskat av våldet 2006, vilket ledde till att flera FN-anställda inte kunde sköta sina arbeten. Utländska FN-anställda evakuerades medan de lokal-anställda fick stanna kvar. Uppfattningen framfördes att utan den utländska truppinsatsen, hade förmodligen inbördeskrig brutit ut. Alla orsaker till den politiska krisen är inte kartlagda men en bidragande faktor var före detta inrikesministern Lobatos spridande av vapen och främjande av vissa grupper inom polisen.

Frågestund

Frågor som diskuterades var det traditionella rättsväsendet visavi det formella, den traditionella inhemska religionen visavi den katolska, rättsäkerhet och sysselsättning.

Medan det moderna rättsväsendet fortfarande är svagt, fyller det traditionella sin funktion. Den tidigare regeringen, Fretilin, var emot en integration av rättssystemen men nu har regeringen en mer pragmatisk inställning till en syntes av dem. Ann berättade om svårigheter att implementera det moderna rättssystemet i ett samhälle med inhemska traditionell tro, till exempel att obduktioner kan vara svåra att utföra på grund av den traditionella föreställningen att själen försvinner om man öppnar kroppen. Den traditionella inhemska religionen samexisterar väl med katolicismen, bland annat till följd av kyrkans roll under den indonesiska ockupationen 1975-1999, då antalet katoliker ökade drastiskt.

Den politiska krisen har gjort det osäkrare att vistas i Dili men hot förekommer inte mot FN-personal. Fem utav 16 fall från FN:s undersökningskommission har blivit behandlade i domstol. Ann kände inte till utgången av dessa fall men informerade att vittnen inte vågar tala under rättegångar då militären bevakar rättegångarna både i och utanför rättsalen. Det finns inget vittnesskydd och ingen lagstiftning som gäller ungdomsbrottslighet. Rättsväsendet är beroende av fortsatt stöd bland annat från Sida.

Arbetslösheten är hög och näringslivet domineras av utlänningar - bland annat kineser. Utbildade östtimoreser vill i allmänhet arbeta för FN på grund av lönenivån, vilket dränerar den statliga administrationen på lokala talanger. Den utländska närvaron skapar en onaturlig ekonomi, något som kan få negativa effekter på sikt. Jordbruket är outvecklat medan turismen kan komma att bli en inkomstkälla genom att inrikta sig på till exempel dykare. Sida ger även mycket bistånd till utbildning och betalar det mesta av budgeten till UNICEF:s utbildningsprogram.

Gabriel Jonsson